

VISSZATÉRÉS

*Az újranító budavári középkori
zsinagóga*

Szerző: CHROMICSEK ADRIENN | Belsőépítész: SOMLAI TIBOR
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

2018. SZEPTEMBER 6-ÁN ÚJRA MEGNYITOTTA KAPUIT A TÁNCICS MIHÁLY UTCAI ZSINAGÓGA A BUDAI VÁRBAN. KÖZEL 400 ÉV UTÁN KÖLTÖZIK VISSZA A ZSIDÓ VALLÁSI ÉLET AZ I. KERÜLETBE, FELTÁMASZTVA MAGYARORSZÁG EGYIK LEGRÉGBBI HITKÖZSÉGÉT.

ATáncics Mihály utca 26. alatti középkori „szír” zsinagóga rekonstrukciója 1966-ban készült el, azóta a Budapesti Történelmi Múzeum (BTM) kiállítótereként mutatta be a budavári zsidóság történetét, a feltárt középkori freskókat, középkori és a török időkből származó sírköveket és épületmaradványokat. Az eredeti szakrális funkció visszaállítását az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) kezdeményezte; a BTM-mel való megegyezés szerint a múzeumi funkció is

« Akárcsak az óbudai zsinagógánál, a tervező kerülni kívánta az ultramodern, de esetleg profán asszociációkat keltő darabokat.

A nő imatermet leválasztó paravánoknál egyszerre kellett a szeparáció és az átláthatóság követelményeinek megfelelni.

fennmarad az egyébként fővárosi tulajdonú épületben. A szakrális bútorzat megtervezésével Somlai Tibor belsőépítész bízta meg, aki az óbudai klasszicista zsinagóga felújításán is együtt dolgozik a hitközséggel. Az egyedileg tervezett és gyártott darabok alapanyaga a natúr tölgy, a szent tekercesek olvasásához használt *bima* és a szekrények esetében öregbített felülettel, még a székek és a női részt elválasztó mobil és fix paravánok esetében csak olajozva. A berendezés legfontosabb tárgyának számító tóraszekrény csúcsíves záródása gótikus boltozatot idéz, csíkos patinázott felülete viszont a zsidó imakendőre, a *taleszre* utal. Mivel a szokás a bársony függönyt a szekrény ajtaján kívülre parancsolja, az eredetileg tervezett fémkeretes üvegajtókat fa harmonikaajtó váltotta fel, mely az ívhez igazodva lecsapott sarkaival válik nyithatóvá. Hasonló kialakítás köszön vissza a női imaterem leválasztására szolgáló paravánoknál, szintén a boltívekhez

igazodva. Az átláthatóságot és szeparációt egyszerre biztosító felület kiképzésére a megoldást az óbudai zsinagóga csillárjainál már használt, Bor András ötlete alapján tervezett minta jelentette, amely finoman utal a Dávid-csillag mindenki által ismert alakjára. A praktikumra helyezett hangsúly, a tömör, strapabíró tölgy szerkezet és a díszítés egyszerűsége a zsidóság sokezer éves hagyományait idézik meg, míg az apró, gondosan megtervezett részletek, mint a pulpitus behajtogatható gyertyatartója, modern elemek. Az EMIH és a múzeum is elégedett a berendezés minőségével – a BTM munkatársai azonban kissé túlsúlyoltnak tartják a korábban szellős teret, amelyben a háttérbe szorult a múzeumi funkció, és neheztelnek amiatt is, hogy eltűnt az 1966-ban ide tervezett és beépített, egyedi bejárati ajtó. Az új zsinagóga rabbija, Faith Áser szerint már alakul egy közösség, szombatokként körülbelül 45-50 ember

▼ Több mint négyszáz év után tért vissza a hitélet a középkori budavári zsidónegyed első zsinagógájába.

*A GÓTIKUS ÉS MODERN FORMAVILÁG
ÖTVÖZÉSE A ZSIDÓ MOTÍVUMOKKAL IDŐTLEN,
EGYSZERŰSÉGÉBEN IS TISZTELETET
PARANCSOLÓ HATÁST KELT*

A hatvanas években fellelt épületmaradványok: a női imateremből nyíló ablak és a feltárt freskók alapján Scheiber Sándor azonosította a keleti, „szír” ritusú zsinagógát.

Tervező: SOMLAI TIBOR
(SOMLAI DESIGN STUDIO KFT.)

gyűlik össze az összesen 50-60 főt befogadó imaházban. A helyszínbővülés mellett a fővárosi zsidóság számára a ház lokációja is pozitívum; a különleges, családias atmoszféra még inkább áthatóvá, emelkedetté teszi ezt a kis imatermet, az itt folyó szertartásokat. Bár a múzeumi és a szakrális funkció együvé csiszolódása még némi időt igényel, és az enteriőr sokszínű funkcionalitásán is lehet még finomítani, a belsőépítészeti válasz erre a különleges és nehéz feladatra nem okoz csalódást az ide látogatóknak.